

Sfântul Efrem Sirul, Cuvântare la textul „Să nu mai fie pe pământ cei fără de lege și să nu mai vadă slava Celui Preaînalt” (Isaia 26, 10)

Sfântul Efrem Sirul, Eufratul spiritual al Bisericii – Comentariu teologic –

Sfântul Efrem Sirul († 373) este întemeietorul unei literaturi creștine de mare stil în limba siriacă, bucurându-se încă din timpul vieții de aprecierea contemporanilor lui ca Părinte bisericesc. În lucrarea *De viris illustribus*, Fericitul Ieronim spune că scrierile Sfântului Efrem, mai ales comentariile scripturistice scrise în proză, au fost folosite curând după moartea Sfântului în legătură cu lecturile biblice din cadrul serviciilor divine¹. Sozomen, care după constatările cercetătorilor moderni nu prezintă cu exactitate viața Sfântului Efrem², exprimă totuși un adevăr când spune că Sfântul Efrem „a întrecut în frumusețea și splendoarea cuvântării precum și în bogăția și adâncimea gândurilor și pe cei mai vestiți scriitori greci”³.

Un alt scriitor îl numește pe Sfântul Efrem „Eufratul spiritual al Bisericii prin a cărui apă băută aduce mulțimii credincioșilor fructul însutit al credinței”⁴.

Cu excepția comentariilor scripturistice, precum și a câtorva tratate și a epistolelor pe care le-a scris în proză, restul operei lui a fost îmbrăcat în versuri. În ele se oglindesc evenimentele teologice ale vremii ca spre exemplu controversa trinitară din secolul al IV-lea. Sfântul Efrem a scris poezie nu ca să facă poezie, ci ca să predice, să învețe și să se roage⁵.

Structura etnică și culturală a patriei Sfântului Efrem a dus la dezvoltarea unei forme speciale de creștinism marcat semitic⁶. Pe baza originii ei palestiniano-

¹ Fericitul Ieronim, *De viris illustribus*, 115.

² Sebastian Brock, *Efrem Sirul. Ochiul luminos. Imnele despre paradis*, trad. de Pr. Mircea Ielciu și Diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, 1998, p. 35.

³ Sozomen, *Istoria bisericească* 3, 16, P.G. 67.

⁴ Pseudo Grigorie de Nyssa, P.G. 46, 824.

⁵ A. Baumgartner, *Geschichte der Weltliteratur*, Freiburg im Breisgau, 1901, p. 185 ș.u.

⁶ W. Cramer, *Der Geist Gottes und des Menschen in frühsyrischer Theologie*, Münster, 1979, p. 7 sq.; R. Murray, *Symbols of Church and Kingdom*, Cambridge, 1975, p. 4-24.

aramaice și a comuniunii de credință ce constă preponderent din semiți și care mult timp a trăit în legătură strânsă cu iudaismul, Biserica siriacă primară a avut cele mai bune premise să contopească în viața bisericească și în învățatură natura semitică și credința creștină într-o adevărată sinteză⁷.

Ea și-a format o tradiție teologică care după originea ei urcă până la începuturile ebraico-creștine⁸. Prin limba ei siriacă – o variantă dialectică a aramaicii în care Hristos și-a făcut cunoscute cuvintele Sale și în care au predicat și primii vestitori ai credinței – ea este mai potrivită ca să lase deschisă kerigmei primordiale forma apropiată a credinței și a învățaturii⁹. De aceea, observația lui Nöldeke că noi am putea aprecia mai bine puterea de exprimare a Sfântului Efrem „dacă am putea câștiga aproximativ un simț al limbii așa cum sirienii înșiși l-au avut”¹⁰, este justă.

După formă, poeziile sau scrierile metrice ale Sfântului Efrem se împart în două grupe: mimre și madrașe, nume pe care el însuși le-a întrebuintat. Mimrele sunt cuvântări metrice, iar madrașele sunt cântece. Metrica siriacă se îngrijește numai să numere silabele fără să aibă în vedere cantitatea și accentul pe cuvânt. Madrașele au avut o formare artistică mai deosebită. Versurile sunt adunate în strofe de cuprins diferit. Un rol deosebit îl joacă în madrașe modalitatea acrostihului. Madrașele siriace au devenit modelul imnelor bizantine. În acest sens Wilhelm Meyer spune: „Creștinii greci și latini au împrumutat de la frații de credință semiți numerotarea silabelor și rima și au adăugat din propria lor proză artistică același accent la sfârșitul rîndului”¹¹.

Cercetătorii de astăzi ai operelor Sfântului Efrem observă că interacțiunea culturilor greacă și semită, așa cum apare în secolul al IV-lea – deși existența ei cuprinde peste o jumătate de mileniu – explică faptul că diferența dintre abordările eleniste și semitice este numai una culturală: „Unii Părinți greci însă (iar faptul nu se limitează deloc doar la marii poeți liturgici ca Roman) folosesc uneori limbajul teologic simbolic în același fel în care o face Sfântul Efrem și, invers, mulți teologi siriaci târzii adoptă cursul opus și îngăduie ca profilul discuției lor

⁷ W. Cramer, *Ephräm in seiner Umwelt*, în Ephräm der Syrer, *Reden über den Glauben. Ausgewählte Nisibensische Hymnen*. Deutsche Übersetzung von Sebastian Euringer und Adolf Rückkehr. Bearbeitet von Winfrid Cramer, München, 1984, p. 121.

⁸ Unii învățați propun termenul „ebraico-creștin” ca fiind mai clar pentru caracterizarea structurii semitice a gândirii teologice aramaico-ebraice. În recenzia la o lucrare a lui J. Danielou (*Théologie*), M.J. Stiassny spune: „Pentru a evita confuziile ar fi bine să se facă o deosebire între ebraico-creștinism și iudeo-creștinism, pentru că primul caracterizează domeniul de gândire și limbă ebraico-aramaică, în timp ce al doilea este limitat la etnic (și «confesional»)” [„Theologische Revue” 58 (1962), p. 239-240]. Vezi I. Ortiz de Urbina, *Patrologia Syriaca*, Roma, 1965, p. 58-75.

⁹ W. Cramer, *Ephräm in seiner Umwelt*, p. 122.

¹⁰ E. Nöldeke, *Göttingen Gel. Anzeigen*, Göttingen, 1882, p. 1506.

¹¹ W. Meyer, *Gesammelte Abhandlungen zur mittellateinischen Rhythmik*, Berlin, 1905, Band 2, p. 1sq.

teologice să fie dictat în întregime de preocupările, cadrul de referință și terminologia abordării analitice filosofice”¹².

Sebastian Brock, care a remarcat această realitate în afirmația de mai sus continuă pe aceeași linie: „Oricum am identifica acești doi poli, neîndoindu-ne că ei există și oricine l-a citit atât pe Efrem cât și pe scriitorii greci creștini din secolul al IV-lea, nu poate să nu fi simțit aceasta; în același timp însă, același cititor nu poate să nu observe cât de aproape este, la un nivel mai profund Sfântul Efrem de scriitorii greci creștini contemporani... Cele două abordări, filosofică și simbolică, mai degrabă se completează decât se contrazic reciproc”¹³.

Demnă de reținut și de pusă în aplicare este propunerea lui Brock după care „studii comparative ale operelor Sfântului Efrem și ale Părinților capadocieni (mai cu seamă ale Sfântului Grigorie de Nyssa) merită să fie întreprinse. Ele ar putea arunca o nouă perspectivă asupra înțelegerii noastre privitoare la relațiile Părinților cu școlile de gândire contemporane lor”¹⁴.

Dacă alăturăm propunerii lui Brock observația lui Vladimir Lossky că la Sfântul Efrem „legăturile biblice sunt foarte puternice. Când vorbește despre Dumnezeu, momentul apofatic domină și ia accentul unei temeri religioase”, Sfântul Efrem opunându-se violent „scrutătorilor”, raționaliștilor eunomieni; el nu vrea să fie căutate decât numai darurile mistice (spirituale sau duhovnicești, n.n.), făcând din contemplarea lui Dumnezeu „scopul vieții creștine”¹⁵, va trebui arătat că aceleași legături biblice se găsesc și în argumentarea Părinților greci, și, la aceștia, ca și la Sfântul Efrem, ele sunt identificate în relația lor intrinsecă cu Tradiția cu care formează o unitate duală¹⁶ prin lucrarea Duhului Sfânt în Biserică.

De aceea, la Părinții greci nu mai este vorba de o „abordare filosofică” cum crede Brock¹⁷, ci de „reminiscente elinistice”¹⁸, după cum just observă Lossky, iar aceste reminiscente sunt depășite la Părinții normativi, ca de exemplu Părinții capadocieni, așa cum depășit este întreg intelectualismul alexandrin anterior lor. Depășirea aceasta la capadocieni este una hotărâtoare pentru Biserică și teologie. Gnoza lui Clément și Origen este înlocuită de comuniunea cu Dumnezeu-Treime, „comuniune care nu se va mai exprima exclusiv în termenii cunoașterii”¹⁹.

Foarte corectă este afirmația lui Lossky privitoare la această schimbare fundamentală adusă de capadocieni: „Acolo unde Clément și Origen vorbeau de gnoza sau contemplarea îndumnezeitoare, Sfântul Vasile va vorbi de Sfântul Duh”²⁰. „Prin El”, spune Sfântul Vasile, „se face înălțarea inimilor, îndumnezeirea celor

¹² Sebastian Brock, *op. cit.*, p. 152.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, p. 156.

¹⁵ Vladimir Lossky, *Vederea lui Dumnezeu*, trad. de Maria Cornelia Oros cu un studiu introductiv de Diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, 1995, p. 79-80.

¹⁶ Yves Congar, *Diversités et communion*, Paris, 1982, p. 104.

¹⁷ Sebastian Brock, *op. cit.*, p. 151.

¹⁸ Vladimir Lossky, *op. cit.*, p. 79.

¹⁹ *Ibidem*, p. 69.

²⁰ *Ibidem*.

slabi, desăvârșirea celor înaintați (progresati). El este Cel care strălucind în cei care s-au curățit de toată întinăciunea îi face duhovnicești (*pneumatikous*) prin comuniunea cu El²¹.

Astfel, îndumnezeirea nu exprimă un proces de denaturare progresivă a mesajului evanghelic în Biserica primară, cum credea A. von Harnack, ci invers, o exprimare a acestui mesaj în cele mai profunde dimensiuni ale lui. Numai astfel putem înțelege cum la Sfântul Grigorie de Nazianz mistica intelectualistă sau supraintelectualistă a reprezentanților mai sus menționați ai Alexandriei este depășită, iar la Sfântul Grigorie de Nyssa cum depășirea concepțiilor platoniciene se efectuează în același timp și pe planul spiritualității²².

Studiile comparative dintre învățătura Sfântului Efrem și cea a Părinților capadocieni propuse de Beck pot avea în vedere și alte aspecte dogmatice prin care se poate arăta faptul că Sfântul Efrem este un apărător al Sinodului de la Niceea, iar pe de altă parte, Părinții capadocieni explică aceste aspecte dogmatice nu în primul rând analitic filosofic, ci fundamentat scripturistic.

Cuvântarea Sfântului Efrem pe care o redăm mai jos în traducere are ca punct de plecare versetul scripturistic de la Isaia 26, 10. Ea are ca temă centrală pocăința și întristarea păcătosului pentru păcatele sale care-l împiedică să vadă slava lui Dumnezeu. Modele de întristare pentru păcatele altora sunt dați patriarhii Vechiului Testament, împăratul David și profeții²³, culminând cu Modelul suprem, Mântuitorul Hristos. Întristarea pentru păcat urmărește însă restaurarea legăturii cu Hristos așa cum arată Sfântul Efrem prin îndemnul: „Nu te pierde de Răscumpărătorul tău!”²⁴.

Este tema „fericitei întristări” sau a „întristării iubite de Dumnezeu” (λύπη θεοφίλης) cum spune Diadoh al Foticeii, dar și dovada „dragostei lui Dumnezeu”²⁵ față de oameni cum observă Sfântul Ioan Hrisostom. Întristarea pentru păcat ca mijloc de intrare a omului în comuniune cu Dumnezeu, exprimat prin rugăciunea neîncetată, a fost înțeleasă în Răsăritul creștin ca „străpungere a inimii”²⁶. La capătul acestui proces sufletesc de întristare, de plâns pentru păcat, care pentru Sfântul Ioan Gură de Aur este deja ridicare – „Pocăința ridică Apostoli din Petru tăgăduitorul și din Pavel prigonitorul”²⁷ – se ajunge în câmpia curăției liniștite aflându-se mângâiere. După Sfântul Isaac Sirul, lacrimile celor ce au trăit toată viața și în întreaga intensitate taina pocăinței, adică a sfinților, sunt „poarta prin care pătrund în tărâmul mângâierii”²⁸.

²¹ Sfântul Vasile, *De Spiritu Sancto*, IX, 23.

²² Vladimir Lossky, *op. cit.*, p. 78.

²³ Sfântul Efrem Sirul, *Cuvântare la textul din Isaia 26, 10*, cap. 2.

²⁴ *Ibidem*, cap. 5. Vezi idem, *Cuvinte către monahi*, Editura Anastasia, 1996; *Cele șapte plânguri ale Sfântului Efrem Sirul*, București, 1995.

²⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *De Paenitentia* I, 4, P.G. 49, 295.

²⁶ Myrrha Lot-Borodine, *Taina „darului lacrimilor” în Răsăritul creștin*, în *Fericita întristare*, trad. de Maria și Adrian Alexandrescu, București, 1997, p. 150.

²⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *De Paenitentia* I, 4, P.G. 49, 295.

²⁸ Sfântul Isaac Sirul, *De perfectione religiosa* 21, apud Myrrha Lot-Borodine, *Taina „darului lacrimilor”*, p. 184.

Mângâierea aceasta, arată Sfântul Marcu Ascetul, „vine din părtășia noastră la Duhul Sfânt, a cărui proprietate însăși este harul”²⁹. Duhul Sfânt este, după Sfântul Simeon Noul Teolog, Cel ce curățește sufletul omului ce-și plânge păcatele și se străduiește să le înlocuiască cu fapte bune sau virtuți: „Când, deci, omul se pocăiește și plânge, atunci și Duhul se numește apă și de fapt El curățește, căci unit cu lacrimile spală toată murdăria”³⁰.

Curățirea aceasta prin Duhul Sfânt este pentru Răsăritul creștin expresia milostivirii lui Dumnezeu pentru împreună-lucrarea omului cu ea prin pocăința și plânsul pentru păcate, așa cum arată și Sfântul Efrem Sirul: „Fii îndelung răbdător asupra mea. Nici cerul, nici pământul nu vor putea să-ți mulțumească pentru tămăduirile pe care Tu le verși asupra noastră. Căci cu ce cinste vrednică vor putea oare să Te răsplătească? Prin lacrimi le dăruiești și prin plâns le înmulțești Tu în mijlocul nostru. O, putere a lacrimilor!”³¹.

Plânsul care, după Sfântul Efrem, este expresia omorării păcatului duce prin împreună-lucrarea cu harul Duhului Sfânt la învierea sufletească, redată de Sfântul Efrem atât de plastic prin imaginea învierii din cartea profetului Iezechieel: „Gândurile sufletului sunt risipite precum oasele uscate. Adună-le din întreaga lume și trezește-le din nou la viața în Dumnezeu! Proorocește precum Iezechieel (Iezechieel 37, 1-10) despre oasele tale uscate și lasă-le să audă cuvintele lui Dumnezeu, care înviază morții!

Îmbracă printr-un duh nepăcătos oasele cu o piele și printr-un simț întărit unește-l cu Dumnezeu! Profetește și cheamă Duhul ca să intre în cei morți și să-i facă vii!”³².

Sfântul Efrem Sirul, Cuvântare la textul „Să nu mai fie pe pământ cei fără de lege și să nu mai vadă slava Celui Preaînalt” (Isaia 26, 10)*

1. Cine citește Sfintele Scripturi și ascultă atent cuvintele lor, înțelege sensul judecăților lor dacă ochiul său spiritual este curat. Înfricoșător și cumplit este locul care tocmai ni s-a citit din Sfânta Scriptură. Ascultătorilor care o aud cu înțelegerea le inspiră teamă. Ea conține o sentință înspăimântătoare care este dată pentru cel păcătos: „Păcătosul”, spune ea, „să nu mai fie pe pământ ca să nu mai vadă slava lui Dumnezeu!”. Cel fără Dumnezeu este răpit în locul unde nu se

²⁹ Sfântul Marcu Ascetul, *La loi spirituelle* 193, apud Myrrha Lot-Borodine, *Taina „darului lacrimilor”...*, p. 185.

³⁰ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnele iubirii dumnezeiești* 22, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în *Studii de Teologie Dogmatică*, Craiova, 1991, p. 449.

³¹ *Cele șapte plânsuri ale Sfântului Efrem Sirul*, p. 46-47.

³² Sfântul Efrem Sirul, *Cuvântare la textul din Isaia 26, 10*, cap. 6.

* J.S. Assemani, *Sanctes patris nostri Ephraem Syri. Opera omnia*, vol. 2, Roma (1732).

aduce nici un cântec de laudă! Toate însă strigă către Dumnezeu și vestesc zilnic slava Lui; chiar creaturile iraționale nu încetează să-L preamărească. „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria” (Psalm 18, 1). Pământul face cunoscută lauda Lui și marea este un crainic al puterii Sale făcătoare de minuni. Nu este nimic care să nu spună slava lui Dumnezeu; chiar cea mai mică musculiță vestește slava Domnului ei. Încotro poate să se îndrepte păcătosul încât nu poate privi slava lui Dumnezeu? În ce loc urmează să fie aruncat pentru a fi îndepărtat de lauda Lui? Dacă urcă la cer acesta îl ceartă și nu-l primește. Dacă vrea să rămână pe pământ acesta nu-i permite. Dacă se aruncă în mare ea îl azvârle. De aceea eu cred, prieteni ai mei, că el trebuie să emigreze în afară de lume, în întunericul cel mai din afară, care este plin de frică și de groază, în care nu pătrunde nici un cântec de laudă și nu este vestită nici o slavă, căci el (întunericul, n.n.) este departe de Dumnezeu și acolo nu este îngăduită preamărirea Lui. Chinurile și suspinele, strâmtorările și suferințele, viermele veșnic devorator și focul neîncetat mistuitor închid gura păcătoșilor pentru slavă și laudă. Nefericirea lor nu se poate nici vedea și nici auzi, gura lor ce scrâșnește din dinți nu poate să dea de la sine nici un sunet de slavă, și limba lor nu poate să scoată decât tânguiri peste tânguiri și nu poate să rostească nici o silabă a vreunei laude. Ochii plini de întuneric nu văd lumina slavei. Cel căruia viermele îi roade membrele gândește numai la amărăciunea lui, și pe cine îl arde iadul, vede numai focul lui.

2. Haideți, deci, păcătoși, să plângem aici, ca să nu trebuiască să plângem acolo! Veniți, căci vrem să purtăm aici pe pământ tristetea și durerea, pentru ca tristețea noastră să nu fie mai mare dincolo! Toți dreptii și sfinții I-au plăcut Domnului prin întristare și durere și L-au împăcat prin lacrimi. Adam și-a plâns 930 de ani căderea prin care se îndepărtase de slava lui Dumnezeu din rai. Frumusețea obrazilor săi a fost alterată de lacrimile vărsate de ochii lui și lacrimile fierbinți i-au provocat răni usturătoare. Enoh care era plăcut lui Dumnezeu și pe care nu l-a costat moartea (Facerea 5, 24), a văzut sfârșitul lui Abel și a purtat suferința și mâhnirea 320 de ani. El a văzut primul mort mirosind, descompus și desfigurat și a plâns și s-a tânguit pentru aceasta până a fost răpit, fără să plătească cu moartea. Dreptul Noe s-a întristat pentru acel neam păcătos despre care știuse că va fi nimicir prin potopul mâniei divine. El și-a păstrat fecioria curată 500 de ani și pentru aceasta Dumnezeu l-a păzit ca să nu fie nimicir împreună cu acel neam. Avraam, Isaac și Iacov au trecut în această lume printr-o viață ostenitoare și grea, plină de strâmtorări și încercări și au ieșit apoi din ea. Cine ar putea oare să descrie încercarea care a venit peste Iov? O săptămână întreagă din an a stat pe un morman de cenușă. Câte picături, câte lacrimi au putut vărsa și plânge ochii lui, deoarece trebuia să vadă cum viermii rodeau și devorau trupul său, încât numai oasele au mai rămas. Cine a suferit atât de mult ca el? Numai când auzim istoria lui sufletul ne este cuprins de durere. David a udat așternutul său cu lacrimi în timpul nopții, a mâncat cenușă în loc de pâine și a amestecat băutura cu lacrimi (Psalm 6, 6; 101, 10). Câte lacrimi n-au vărsat ochii lui Ieremia, ai omului durerilor, care a petrecut toate zilele vieții sale cu tânguiri și lacrimi! Întristarea sa a depășit orice măsură; de aceea I-a cerut stăruitor lui Dumnezeu să dea

capului său apă și ochilor lui un izvor de apă (Ieremia 9, 1). Iezechieel care a mâncat cu tânguire, cu cântece de durere și cuvinte de amenințare sulul cărții scrise, a stat culcat 390 de zile pe amândouă părțile deoarece păcatele poporului său l-au copleșit și casa sa i-a devenit mormânt. Vina mare a acelui popor l-a legat în același timp cu lanțuri, încât a trebuit să stea lungit 195 de zile pe fiecare parte (Iezechieel 2, 9; 3, 2; 4, 2 ș.u.). Stă scris despre Domnul cerurilor și al pământului, al marginilor și al lucrurilor din lume, că atunci când a coborât și a petrecut pe pământ, a plâns pentru Ierusalim. Nu stă scris despre Domnul nostru că a râs, ci că a plâns și a vărsat lacrimi (Luca 19, 41; Ioan 11, 35). Când a plâns pentru Lazăr, a plâns în același timp pentru toți morții, căci El a văzut chipul Său (al lui Lazăr, n.n.) spart și aruncat în stricăciune. În bunătatea Sa L-a durut mult că a trebuit să vadă chipul Său cel iubit, alterat și aruncat în groapă, ajungând groază și oroare.

3. Sufletul omorât prin păcat are nevoie de durere, de plângere, de lacrimi, de tristețe și de suspine, de jeluire pentru părăsirea lui Dumnezeu care (părăsire, n.n.) l-a stricat și l-a ruinat. Deoarece s-a îndepărtat de Dumnezeu, se tânguie, plânge și suspină pentru el și îl aduce din nou în apropiere de Dumnezeu. Plânge mai mult decât o mamă căreia moartea i-a smuls fiul și l-a aruncat în groapă și de aceea se jelește că fiul ei drag a murit. Tot așa desparte păcatul pe om de Dumnezeu și bunătatea Sa se întristează că chipul Lui plin de frumusețe se distruge. Dacă pierzi un animal ce-ți aparține îți pare rău; chiar când l-ai avut în stăpânire pentru scurt timp, te întristează totuși pierderea lui. Cu atât mai mult se întristează Dumnezeu când chipul Său se pierde. Un suflet este mult mai scump lui Dumnezeu decât întreaga creație. Prin păcat el însă moare și tu, păcătosule, nu pui la inimă! Întristează-te totuși pentru Dumnezeu, care se întristează pentru tine! Sufletul tău este mort ca urmare a păcatelor; lasă-ți lacrimile să curgă și prin acestea trezește-l din nou din moarte! Pregătește-I lui Dumnezeu această bucurie; căci El se bucură dacă-ți trezești sufletul din nou! Există o pasăre care-și înviază puii; dacă puii mor, îi trezește imediat la viață. Când a primit pui se bucură foarte mult și îi sufocă prin multe alintări, încât ei mor. Când vede că sunt morți, că nu se mai mișcă și nu mai pleacă din loc, se întristează trei zile și se mâhnește; în fața suferinței și a întristării nu ia la sine nici hrană și nici băutură, nu-i părăsește, ci rămâne la ei și îi protejează. Apoi își spintecă trupul, îi stropește cu sângele său și la porunca lui Dumnezeu puii morți devin vii. Dacă o pasăre înțelege în acest fel să-și trezească puii din moarte, atunci trezește-ți și tu, păcătosule, din nou la viață sufletul omorât prin păcat! Dacă Dumnezeu are milă față de pelican încât îi însuflețește din nou puii, cu atât mai mult se milostivește de sufletul tău pe care tu nu vrei să-l înviezi. Dacă pelicanul încearcă din mâhnire să se omoare pentru puii lui, Creatorul se milostivește și înviază pe fiii Săi din moarte. Dacă un suflet moare prin părăsirea de Dumnezeu, despărțindu-se de El, Dumnezeu se întristează cu atât mai mult pentru chipul Său despărțit de El.

4. De aceea plângi și te întristezi pentru sufletul tău despărțit de Dumnezeu! El este întristat din cauza ta precum o mamă pentru unicul ei fiu. Cine râde la un mort, urăște pe părinții lui; dacă simte durere și mâhnire își arată prin lacrimi iubirea sa. Cel ce este bucuros, cu toate că este mort prin păcat, urăște pe Dumnezeu care

păstrează pentru el mâhnire și supărare. Dumnezeu se întristează și se supără pentru un suflet mort; cine râde și glumește mărește durerea lui Dumnezeu. După cum cel ce râde și glumește la un mort sporește durerea și jalea celui care își înmormântează mortul, tot astfel mărește durerea lui Dumnezeu cel care se bucură în păcat. Nici un părinte care trebuie să-și înmormânteze fiul nu simte o astfel de durere precum Dumnezeu pentru un suflet, pe care l-a omorât păcatul. Întristează-te de aceea pentru sufletul tău și arată-I prin aceasta iubirea ta lui Dumnezeu, Care se mâhnește și se îndurerează pentru sufletul care a păcătuit și a murit. Dumnezeu se întristează pentru moartea sufletului care este chipul Său; cine se bucură pentru aceasta și nu simte nici o suferință se aseamănă diavolului. Cine vine la un mort este atins până în străfunduri la vederea tristeții care stăpânește peste el și se întristează cu cei întristați. Dacă însă un suflet și-a pierdut viața prin lipsa de Dumnezeu, întristarea pentru ea urcă chiar la cer și cetele de îngeri se întristează și Dumnezeu Însuși este adânc mâhnit. Cine are acum și aici poftă de înveselire și nu plânge cu atât mai mult pentru sufletul său este într-adevăr un infam care nu știe că are un suflet.

5. Plângi așadar, păcătore, pentru sufletul tău! Lasă să curgă lacrimile peste el și trezește-l prin aceasta din nou la viață! Privește, învierea lui stă în fața ochilor tăi și este lăsată în seama inimii tale. Ești mort și totuși nu plângi că sufletul tău s-a despărțit de tine! Plângi mai întâi pentru sufletul tău, apoi poți să-i plângi pe alții! Tu plângi pentru un trup mort, pentru că sufletul s-a despărțit de el; pentru suflet însă care este mort și despărțit de Dumnezeu, nu plângi! Lacrimile ce cad pe un cadavru nu mai trezesc trupul mort la viață; dacă ele însă se revarsă peste suflet îl trezesc și îl fac să învieze din nou. Nu datorită trupului există lacrimi, mâhnire și întristare, ci datorită sufletului a făcut Dumnezeu ca tu să-l trezești din nou la viață. Dăruiește lui Dumnezeu lacrimi și varsă izvorul de lacrimi din ochii tăi! Prin lacrimi și prin harul Lui, sufletul mort va învia din nou la viață. Privește, Milostivul te așteaptă ca să-I versi lacrimile sufletului tău, pentru ca prin acestea să curățească și să înnoiască chipul Lui desfigurat, sufletul. Ți-ai omorât sufletul; trezește-l acum tu însuți din nou din părăsirea față de Dumnezeu! Nu altcineva te-a omorât și te-a nimicit, voința ta proprie te-a omorât și te-a aruncat la pământ. Dacă te-ar fi omorât altcineva, ar fi trebuit ca acesta să te învie; pentru că voința ta însă te-a omorât, ea însăși trebuie să te învie din nou.

6. Din pricina lenei casa se ciuruiește, se surpă și se prăbușește. Așa te învață Ecclesiastul (Ecclesiast 10, 18). Zidește-ți din nou sufletul pustiit și ruinat! Când casa ți se surpă, nici unul nu ți-o zidește. Dacă nu-ți zidești din nou locuința, aceasta rămâne pe mai departe dărâmată. Prin păcat ți-ai dărâmat sufletul, ridică-l din nou prin pocăință! Prin îngrozitorul păcat l-ai aruncat la pământ, ridică-l din nou prin fapte bune! Dacă omori păcatul, poți vorbi ca Dumnezeu: „Eu omor și Eu înviez” (Deuteronom 32, 39). Omor păcatul, ca să nu mai stăpânească în membrele mele, și, în timp ce fac binele, chem dreptatea la viață. Lovesc groaznicul păcat și-l alung din suflet, îl vindec pe acesta din nou prin virtute și faptă dreaptă. Gândurile sufletului sunt risipite precum oasele uscate. Adună-le din întreaga lume și trezește-le din nou la viața în Dumnezeu! Proorocește precum Iezechiel (Iezechiel 37, 1-10) despre oasele tale uscate și lasă-le să audă

cuvintele lui Dumnezeu, care înviază morții! Îmbracă printr-un duh nepăcătos oasele cu o piele și printr-un simț întărit unește-l cu Dumnezeu! Profetește și cheamă Duhul ca să intre în cei morți și să-i facă vii! Suflă în ei Duhul vieții, învățăturile dumnezeiești! La intrarea în iad, unde sălășluiește respingătorul păcat, acest ucigaș, stau împrăștiate oasele sufletului, gândurile lui pământesti. Strigă-le, trezește-le (oasele, adică gândurile), lasă-le să învieze, fă cunoscută minunea și semnul, poți să arăți învierea, pe care profetul a privit-o, în tine însuși. Dacă în cer se face bucurie pentru păcătosul care se întoarce, se dedică pocăinței și găsește primire la Dumnezeu (Luca 15, 7 ș.u.), acolo dimpotrivă stăpânește tristețe pentru păcătosul care nu se îndreaptă și Dumnezeu suferă mult că tu nu te dedici pocăinței. Dacă însă vii la El, faci bucurie îngerilor care s-au bucurat pentru tine.

7. Prin sângele Fiului lui Dumnezeu sufletul a fost mântuit, o, păcătosule, căci întreaga lume nu a fost de ajuns ca să fie prețul tău de răscumpărare. Pământul și marea și tot ceea ce este în ele au fost prea neînsemnate pentru a fi prețul tău de răscumpărare. Toate cetele îngerești, care sunt foc și duh, nu au luat moartea asupra lor, spre a fi preț de răscumpărare pentru sufletul tău. Tatăl L-a dat morții pe Fiul iubit ca preț de răscumpărare. El a avut numai un Fiu și nu l-a cruțat, ci L-a dat pentru tine (Romani 8, 32). Pe El, Izvorul vieții, L-a dat morții pentru viața ta. Pe El, în fața Căruia moartea tremură, L-a legat și L-a aruncat morții. Moartea L-a pironit pe cruce și a scris cu piroane epistola ta de răscumpărare. Vezi cu ce preț ai fost răscumpărat! Nu te pierde de Răscumpărătorul tău! Viața Lui cere viața ta, dacă trăiești în păcat, și moartea Lui cere moartea ta, dacă faci fapte de moarte. Vezi, sângele Lui scump strigă către tronul dumnezeirii, că a fost vărsat pentru tine, și, cu toate acestea, tu te pierzi prin păcat! Cine și-a cumpărat un rob se lipsește prin pierderea lui nu numai de cel cumpărat, ci cu el și de prețul său de răscumpărare. Tot așa sunt patima și moartea lui Hristos, care S-a dat pentru tine și tu nu te-ai eliberat de moarte. Dacă sufletul tău este zdrobit (prin căintă), atunci nu regretă prețul Lui de răscumpărare. Dacă se pierde, atunci îl regretă moartea Fiului Său. El nu L-a cruțat pe Fiul Său iubit, ci L-a dat preț morții pentru tine. Dacă te ruinezi prin nelegiuire, pregătești tristețe Celui ce te-a răscumpărat. Moartea a primit prețul tău de răscumpărare, patima și moartea lui Dumnezeu. Pentru că sufletul tău a fost acum răscumpărat pentru viață, moartea nu trebuie să-ți mai nimicească viața.

8. Un suflet care trăiește în Dumnezeu poate da celorlalți din nou viață. Dacă vrei să auzi clar aceasta, îți stă următoarea mărturie ca poruncă. Elisei, care și-a păzit viața sufletului său, a înviat doi morți (IV Regi 4, 20-27; 13, 21): pe unul, când el (Elisei) încă era în lume, pe celălalt, după ce a murit. Sufletul său trăia în Dumnezeu și i-a redat viața unui mort, și, după ce l-a părăsit, i-a dat încă unuia viața înapoi. Sufletul profetului a primit viața de la Dumnezeu, și, după ce s-a despărțit de el, i-a dat din nou viața unuia, care era de asemenea mort. Vezi ce viață (este, n.n.) în oasele martirilor! Cine ar putea să creadă că ei nu trăiesc? Vezi cum trăiesc mormintele lor! Cine ar putea să se îndoiască de acestea? Ele sunt cetăți întărite, care salvează de tâlhari; orașe împrejmuite cu ziduri, care apără de prădători, turnuri înalte și tari pentru cel ce-și găsește refugiul în ele, căci

ele salvează din mâinile ucigaşilor, şi moartea nu îndrăzneşte să se apropie de el. Cine este prins de pizmă şi de viclenie, de această otravă ucigătoare a sufletului, primeşte de la ele remediul de vindecare şi fac otrava neputincioasă, ca să nu dăuneze. Cine face nedreptate să se roage, ca să nu mai facă nedreptate; cine a furat să se roage, ca să nu mai fure; cine este gol de iubire şi plin de ură ascunsă faţă de aproapele să ceară de la el, prin rugăciune, blândete, ca să se împace din nou cu aproapele! Cine este stăpânit de desfrânare de la diavol şi aprins de plăcerea infamă să se un gă cu ulei care este ars înaintea lor şi duhul rău va fi pus pe fugă. Ei sunt medicii ce se ostenesc cu râvnă pentru vindecare; poartă la ei rădăcinile vindecării vieţii, însănătoşirea sufletului şi a trupului, medicina sufletească ce vindecă sufletul şi trupul. Ei cer de la tine numai credinţă şi-ţi oferă ceea ce-ţi doreşti mereu. Dacă nu păstrezi în sufletul tău nici o îndoială, chiar dacă ai murit, vei reînvia. Dumnezeu locuieşte în oasele lor şi prin El fac ele toate minunile. Tie se cuvine laudă, însă peste noi să vină milostivirea Ta, Dumnezeule, Care locuieşti în cei dreپti!

Trad. din limba greacă de Lect. Dr. Vasile Cristescu